

BELOKRANJEC

SLOVENSKI KMET

GLASILO DOLENJSKIH KMETOV.

Geslo: Na delo za staro pravdo slovenskega kmeta.

Izhaja 1. in 15. vsakega mesca. — Vse pošiljatve prosimo na naslov
Naročnina za celo leto znaša K 2. Belokranjec Praga V. inogradi Češ.

II. letnik.

Praga, dne 1. sušca, 1909.

Štev. 5.

Ob zaključku lista smo prejeli brzovav Iz Novega Mesta: Na porotni obravnani 3. t. m. je bil Macelle soglasno oproščen (z glasovi vseh 12 porotnikov).

50 let = pol sloletja, vsako leto po 850.000 K na račun dolga!

Kje to? Pri nas na Kranjskem! Na čegav račun? Na tvoj račun, davkoplačevalec.

S. L. S. je namreč poleg prejšnjega deželnega dolga 4 milijonov K napravila novega 10 milijonov.

Prvega ni odplačanega še nič, in zahteva obresti

180.000 K na leto;

za novi dolg se bo plačevalo, če dobi dežela posojilo po 4 $\frac{1}{2}$ %

450.000 K na leto

a to ne letos in še eno leto, temveč 50 dolgih let; vi, ki ste stari danes 50 let, boste stari 70, a dežela bo imela plačevati še — 30 let. Vaš sin, ki je star sedaj mogoče 20 let, bo 70 leten starček, ko bo gorenje posojilo plačano, a — celo dolgo življenje bo plačeval davke na ta račun.

Povišanje plač dež. uradnikom bo stalo **čez 200.000 K na leto.**

A vendar s temi 10 milijoni posojila se bo moglo baje zamašiti le največje potrebe v zboljševanju cest, vodovodov itd.

A komu se imamo kmetje temu zahvaliti za to?

Volilcem S. L. S., ki so poslali take poslance v kranjski dež. zbor, kile prikimajo, kar jim rečejo gospodje, ki bodo stavili to inono — na kmetov račun, nedabi pokazali kmetu pred, kako priti do denarja, da bo imel sploh odčesa živeti.

Ob nevarnosti vojne.

Zgodovina vojska.

Ravnokar je izdala navdušena propagatorka svetovnega miru Berta Suttnerjeva

Naročnina za I. 1909 znaša K 2.-.

v nemškem prevodu znamenito knjigo prof. Dr. Charles Richeta »Die Vergangenheit des Krieges und die Zukunft des Friedens«, iz katere zajemamo sledeče podatke.

Petnajst milj. ljudi, krepkih, mladih mož je zahteval vojni moloh v ravnokar minullem stoletju a i ostala stoletja je bilo število žrtev skoraj ravno tolike. Že v starem Egiptu je bilo pod poveljstvom Ramzesa združenih pol milijona oboroženih ljudi in stari napisi nam pričajo o groznem mučenju ujetih sovražnikov. Kakor so stari Tartari krasili svoja sedla z glavami premaganih sovražnikov, tako so nosili tudi Egipčani s seboj spolni ud kot vojno trofejo. Kralj Merephak je napisal na karnaških zidovih celi inventar tega gnusnega plona. Ubil je Libiških voditeljev, spopolnila porezal . . . 6
Libijcev » » 6359
Sikulov » » 222
Etruskov » » 542
Ahajcev in spolovila prinesel kralju . 6111

Naravno je, da je bila moritev in onečaščenje vedno v zvezi z plenenjem in požiganjem, napadeni so bili i narodi, ki se sami niso vojskovali. Faraó Thutmos je napadel iznenada Feničane, požgal njihova domovja in pridelek, umoril več tisoč vojakov, odpeljal v suženjstvo vse može, žene in otroke, kar je, kar pravi stari napis, »Njegovi Svetosti kralju posebno veselje pripravilo«.

V Polineziji je bil že od nekdanj cil vojske uživati veselje nad zmaganim sovražnikom, v Afriki je bil jedini cilj: suženjstvo. Oni, ki so po splošni moritvi ostali živi, so bili pregledani, bolne, starce in otroke so pobili, dojence so materam pobrali, jih prebodli ter vrgli v travo, ostale so pa izstradane in izmučene odvedli v suženjstvo. Podobno je bil i v Ameriki jedini cilj vojske: suženjstvo. Da bi svojo krutost opravičili, izmislili so si neko božanstvo, kateremu so i v miru darovali človeške žrtve (n. pr. bog Moloh) — v vojski sovražnike, v miru — svoje ljudi. Tako je bila postavljena meksikanskemu bogu Huitzlopoteheju piramida iz 150.000 človeških črepinj.

Podobno se je godilo i v Aziji. V Svetem pismu čitamo o Salamonu, Jozvi, Savlu, Samsonu, Davidu in o drugih možeh, kateri so v večjo čast in hvalo boga (Jehova) morili može, odvajali žene in otroke v suženjstvo in ropali posestva. Podobno

so delali tudi Asirci. Kralj asirski iz leta 879 pred Kr. se hvali, da je pokril gore z trupli sovražnikov, napolnil z njimi doline, 230 živim ujetnikom odrezal roke, prebivalcem odtrgal ustnice, voditelje je dal žive iz kože deti in z kožami je pokril njihove nasipe, druge je zopet žive zazidal, druge križal, nekatere dal na kol natakniti, ostale je pa dal z potrtimi udi v jame metati ter spustil na nje divje zveri. Veliki vojvoda Čingiskan pravi: Največji užitek za moža je sovražnike premagati, jih pred seboj gnati, vzeti jim njihovo premoženje, da bi videli v solzah obličja onih, ki jih ljubijo, na njihove konje sedi in objemati njihove hčere in žene. Čingis-Kan je pobil v Samarkandu 30.000 obrtnikov in jednako število jih je odvedl v suženjstvo. Alexander, Atila, Cezar, Napoleon so delali z inanimi spremembami ravno tako kakor Čingis-Kan.

V Homerju se razlikujejo roparji od junakov samo po obleki. Vzrok cele trojanske vojske je navadna kuplarija. A vendar se še lahko te junake visoko ceni, kajti tu je stal mož proti možu, služabnik proti služabniku. A moderna vojna je že mnogo bolj grozovita. Iz daljave izstreljene kroglice ne zadenejo samo bojzaljivce, ampak tudi junake. Preglejmo slavne čine Cezarja. On sam pripoveduje kako je dobil Corduvo, kako je pobil 22.000 prebivalcev neračunajoč onih, ki so bili že ubiti zunaj mesta. Ko je dobil v svoje roke Namur je prodal 53000 prebivalcev, jednako je prodal tudi prebivalce Vannen, kateri so se mu podali, ko je pomoril starejše prebivalce. Po Plutarchu je pobil Cezar milijon ljudi in jednako število jih je odpeljal v sužnjost. Hujše kakor Cezar je delal Tit. Ko je dobil Jeruzalem v svoje roke, so bile mnoge ulice z mrtveci napolnjene a tekoča kri je na mnogih krajih pogasila ogenj. Slabi in starci so bili pobiti, del mlajših je bil poslan na delo v Egipt, del je bil križan, drugi so bili deloma izbrani za gladijatorske igre, deloma prodani. Pri tem jih je umrlo lakote 10.000.

Tako so torej delali stari vojskovodje. Obrnimo se sedaj k modernemu vojskovodju, k Napoleonu. Kaj je storil z 2500 ujetniki v Jafi? Ni imel dovolj patron, moral jih je hraniti, zato je dal ujetnike postaviti v sredo in okoli stoječim vojakom je zapovedal napasti jih z bajoneti. Vojaki so sicer z odporom ubogali, ali ubogali so, in

od ujetnikov ni ostal niti eden živ. Ali hočemo mogoče tu še predočiti sliko pri pogledu na bojišče, ko je krutega vojskovodjo samega groza obšla? Ali mogoče strašno gorje, katero je spremljalo njegov povratek iz Rusije? »Na levem bregu Berzine se je nabralo tisoče in tisoče bolnih, ranjenih in poškodovanih, zapuščenih od voditeljev.... Ob svitanju je bilo slišati grmenje topov. Reveži hite k dvem še ostalim mostom, izmed katerih se jeden prelomi. Vsi drve tedaj k zadnjemu mostu kar čez trupla tovarišev, žen in otrok. Na to nameri Witgenstein topove na to skupino

pravljena kazen smrti a ne smatramo za svojo pravico jemati ljudem življenje, katero jim nimo dali. A vendar pride v tem stoletju na jednega zločinca 2000 nedolžnih, ki so bili usmrčeni v vojski, na vsakega 2000 mladih ljudi, polnih življenja, kateri bi morali podpirati svoje rodbine, kateri so bili upi svojih starih starišev, 2000 najlepših junakov in najbolj pogumnih, kajti pogumen vojak je vedno boljši cilj za sovražne krogle, kakor skrivajoči se bojazljivec. Povsod imamo društva zoper mučenje živali. Njihovi člani ostro nastopajo proti vivisekciji in smatrajo celo fiziologijo za okrutno vedo.

Vojna nevarnost na jugu.

Srbski kralj Peter I. Karadžordžević.

nesrečnežev. Vsaki strel doseže svoj cilj. Okoli vhoda na most vzrastli so griči človeških in konjskih teles.

In začel se je oni grozni beg, pri katerem so tovariši drug drugega oropali, bolne in mrtve so slačili, da so imeli ostali kaj obleči v strašni zimi.«

General Roguet je zbral pred bitko pri Waterloo vse častnike in podčastnike okoli sebe ter jim zapovedal, da naj razglasijo med vojaki, da kdor bode privedel prvega ujetnika bode ustreljen. Kaj je ostalo vojakom drugega, kakor da so vse pomorili. Ali hočemo slišati, kako so Francozi pri okupaciji Madagaskarja pomorili 5000 Singalezov in z ženami in z otroki, dokler ni nastalo iz krvi jezero? Ali mislite mogoče, da bodo vojne, ki nas čakajo, boljše?

V 19. stoletju je bilo usmrčenih 10.000 zločincev. Mi premišljujemo, ma li biti od-

Dobro poznamo njihove namene a vendar ako se spomnimo, kako je bilo na jeden dan smrti posvečeno 100.000 mladih ljudi, tako nam ne ostaja več dosti usmiljenja z kako razparano žabo. A bitka pri Mukdenu je zahtevala 150.000 žrtev.

Rečete gotovo: kaj moremo proti temu storiti. A vendar zamorete mnogo, jako mnogo. Te vrstice bode čitalo več sto ljudi, daj jih čitati drugim vsaj vsaki deseti. Bode tako 100.000 ljudi napojeno z gnjusom proti vojski, bode teh 100.000 jednako vplivalo na svojo okolico, bode nastalo tako javno mnenje, kateremu se ne more ustavljati niti parlament niti vlada. Jednako kakor mi, delajo časopisi med Nemci, Francozi, Rusi, Angleži in povsod, kjer začenja biti ljudsko srce za čisto Človeštvo. Mi izvršujemo svojo dolžnost. Na vas je ležeco, da storite in vi svojo. Postanite apostoli

čistega Človeštva, katero nedopusti, da bi se sinovi jednega planeta med seboj morili za prazna načela in naj se ta imenujejo kanibalizem ali politično ravnotežje v Evropi. »Zajmy Všelidske«, I. 15. 09.

Koliko stanejo vojne.

Koliko krvi in denarja so požrle vojne v prošlem stoletju, naj pokažejo sledeče številke. Napoleonove vojne so požrle 1 milijon 900 tisoč ljudi ter 30.200 milijonov kron; rusko-turška 120.000 ljudi in 480 milijonov kron; špansko-portugalska vojna (l. 1830-40) 160.000 ljudi in 910 milijonov kron; francosko-alžirska vojna 110.000 ljudi in 910 milijonov kron; boji in vstanki l. 1848 in 49 so stali 60.000 ljudi in 2400 milijonov kron; krimska vojna (l. 1854-56) 485.000 ljudi in 7320 milijonov kron; francosko-laško-avstrijska vojna (l. 1859) 63.000 ljudi in 17.000 milijonov kron; ameriška meščanska vojna (l. 1863-65) 656.000 ljudi in 17.000 milijonov kron; prusko-avstrijska vojna (1866) 51.000 ljudi in 4800 milijonov kron; francosko-meksikanska vojna (1866) 65.000 ljudi in 360 milijonov kron; brazilijansko-paraguajska vojna 530.000 ljudi in 1150 milijonov kron; nemško-francoska vojna (1870-71) 290.000 ljudi in 7580 milijonov; rusko-turška vojna (1876-77) 180.000 ljudi in 4560 milijonov kron. V kratkem času 75 let je torej žrtvovalo človeštvo na oltar molohe 4 milijone 670.000 ljudi in 74 milijard 460 milijonov kron. (Vsaka milijarda je tisoč milijonov.) Ali to število še ni pravo, kajti manjkajo še številke za avstrijsko-ogrsko vojno, za nemško-dansko, za bosensko okupacijo, srbsko-bolgarsko, grško-turško in razne afrikanske in azijske vojne. Ako bi bila ta svota vsa v srebrnih kronah, bi iznašala njena teža 372 milijonov 300 tisoč kilogramov, in da bi se ta teža odpravila po železnici, bi bilo treba vlaka s 37.230 vozovi, ki bi zavzeli dolžino 186 kilometrov — od Metlike do Vinice šestkrat.

Kdo naj se v XX. stoletju vojskuje.

Dne 3. grudna 1849, ko je bila podobna nevarnost da izbruhne vojna, je pisal češki časnikar K. Havliček v svojih nekonfisciranih »Narodnih Novinah« o vojni takole:

« — Vojna s Prusi straši v vsakdanjih pogovorih praških, in marsikje zatrjujejo že čisto za gotovo, kako je prodrla avstrijska vojska na Bavarsko, in kako 70.000 cesarskih vojakov zasede, oziroma je celo že obsedlo sasko deželo. Oni, ki jim teh vesti še ni dovolj, pripovedujejo še bolj natančno, kako sta Njegovo veličanstvo Nikola Pavlovič (ruski car. Ured.) 600.000 in N. V. C. Franc Jožef 300.000 svojih vojakov že poslala proti pruskemu kralju. To bi seve že nekaj pomenilo — tudi nekaj sto milijonov papir. dolga!

Kot cenjeni bralec mogoče vidi, mi takim govoricam ne verjamemo, ne verjame, da bi moglo res priti do vojske zaradi nesporazumljenja med prusko in avstrijsko vlado (pravzaprav le med vladarsko hišo hoenzolernsko in lotarinško) zaradi prednosti na Nemškem. Mogoče, da je Prusom na tem ležeče, da bi bil njih kralj ob enem nemški cesar, in z pruskega stališča bi mogla biti taka vojna res v narodni prospeh,* vsaj po narodovi volji. Toda večina avstrij-

* Do te vojne je prišlo 1866 l., ko je bila Avstrija tepena in izrinjena iz Nemške zveze. Ured.

skih narodov ne mara za nobeno ceno, da bi bil naš cesar ob enem nemški cesar, in z avstrijske strani bi bila taka vojna samo v prospehu cesarske rodbine. Mislim pa, da bi naše ministerstvo moralo vedeti, da so že davno morali v Evropi minutisti časi, koje en kralj drugim vojeval vojno mogoče le za svoje veselje ali iz častilakomnosti ter uničil tisoče in tisoče rodbin svojih podanikov, jih pripravil ob premoženje mlade može pohabil, pobil in deželo zadolžil. Lahko se je vojskovati, če mora nekdo drugi življenje, zdravje in žep žrtvovati; če je torej naše ministerstvo prepojeno s tako junaškim in bojevitim duhom, dobro, naj odmaršira samo, ali k večjemu še s svojimi tajniki nekam na prusko mejo in naj setam potolče s pruskim, ravnotako bojevito nadahnjnim ministerstvom mannteulo-brandenburškim, in gotovo bodo avstrijski in pruski prebitalci z velikimi nadami in veseljem gledali ta boj, od kterega morejo v vsakem slučaju pričakovati edino le dobiček...!»

Avstrija in Bosna.

Avstrija se je s Turčijo pobotala. Bosna nas velja sedaj sledeče svote: do aneksije za upravo okupacije z obrestmi vred do 1000 milijonov kron; odškodnina Turčiji 55 milijonov kron in po sporočilih časnikov ravno toliko milijonov podkupnine uplivnim turškim osebam, da so omogočili mirno rešitev vprašanja aneksije glade Turškega. Vsled bojkota naših izdelkov je bilo škode do 300 milijonov kron, a vsled preteče vojne nevarnosti je stal dovoz in vzdrževanje vojaštva na mejo do sedaj 580 milijonov kron.

Take velikanske svote, ki gredo seve iz žepov davkoplačevalcev, se je izdalo za podjetje, kakoršna pri nas izvajajo državni brez sporazumljenja poslancev — zastopnikov volilcev.

A vendar vkljub temu je mirna rešitev spora prišla še mnogo cenejše kot vojna. Nemški državnik je izračunal, da bi Nemčijo dandanes veljala vojna najmanj 6000 milijonov mark, a Avstrijo bi vojna s Turčijo veljala približno polovico, to je 3000 milijonov kron.

Bilo bi torej v interesu Avstrije same, da bi se spori na Balkanu rešili mirnim potom. Ker tudi v slučaju zmage bi vsled sedanjih razmer poleg vseh ogromnih stroškov za vojno še prav lahko sledil splošen gospodarski polom.

Trtni les za krmo.

Ker so pokazale izkušnje v drugih deželah, zlasti na Francoskem, da je zmlat trtni let (lesni zdrob) tečna in redilna hrana za govejo živino, postavilo bo kmetijsko ministerstvo še tekom tega meseca brezplačno 12 strojev za mletje trtnega lesa z vitlovo (gepeljevo), ali vodno gonilno močjo v raznih vinorodnih krajih naše dežele, da se jih vinogradniki proti mali odškodnini za gonilno moč in postrežbo lahko poslužujejo.

To bo našim gospodarjem posebno letos prav prišlo, ko jim druge krme itak zelo pri-

manjkuje. Zato pa že sedaj gospodarje opozarjam, da naj pri sedanjem obrezovanju trt odpadlo rezje ne mečejo stran, ampak da naj ga spravijo na senčnat kraj in da ga dobro potlačijo da ostane sveže in sočno.

»Kmetovalec« z dne 1. marca je prinesel podrobno razpravo o uporabi trtnega lesa za krmo in objavil imena posestnikov, pri kterih so stroji postavljeni.

C. kr. vinarski nadzornik:

B. Skalický.

Poslano

vsem p. n. oskrbovalcem nabiralnikov družbe sv. Cirila in Methoda.

Družba sv. Cirila in Metoda ima v svoji pisarni v evidenci vse nabiralnike in tudi imena hiš, kjer se nabiralniki hranijo in tudi imena onih, ki nabiralnike oskrbujejo.

Nabiralnik dobi za vsa ohiš nabranih 200 K družbino diplomo. Takih diplom je oddala družba v dobi enega leta že 16.

Družbino knjigovodstvo beleži točno vse dobitke vsakega nabiralnika in jih tudi objavlja v mesečnih izkazih — nima pa v evidenci imen in virov prispevkov tistih svot, katere se pošiljajo raznim listom, ker ti pošiljajo družbi le svote brez podatkov.

Iz tega je razvidno, da raznovrstne pošiljatve ne pridejo v izkaz v »Vestniku« pod tistim imenom, kakor so morda pošiljalci želeli, poslednica temu je ta, da ima družbina pisarna zapisanih mnogo nabiralnikov za »mrtve«, ker nimajo družba izkazanih prispevkov pod njihovim imenom. Ker se bo splošno vse mrtve nabiralnike poklicalo na delo, utegne biti marsikdo razočaran ali celo razžaljen.

Zato pa prosimo, da se pošiljajo prispevki iz nabiralnikov direktno na vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljano, pa ne potom časopisov. Pové pa naj se pri vsaki pošiljatvi, iz kterega nabiralnika je dotični prispevek, to radi tega, da se upiše poslano svoto k pripadajočemu nabiralniku. Kakor želi slov. javnost točnosti in jasnosti v družbinih izkazih, prav tako želimo tudi mi točnih in jasnih pojasnil, da je možno redno uradovanje in v javnosti izkazovanje.

Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda.

Zdravstvo.

Kultura alkohola.

Jules Huret, sodelavec pri francoskem listu »Figaro«, je potoval nedavno po Nemškem, da bi proučil današnjo kulturo na Nemškem.

Med mnogimi drugimi stvarmi pripoveduje tudi o svojem obisku študentske gostilne v Göttingu.

»V petek zvečer sem bil povabljen od jednega nemškega društva, da bi prebil z njimi ta večer v »Gülle« (= gnojnica), in ker sem hotel vse natanko proučiti, sem šel z njimi. »Gülle« je prostor, kjer se shajajo vsa društva, da bi skupno pili. Burši so si izvolili mestno klet, kakoršne najdemo v

vseh nemških mestih. Sem so me peljali. V nizki, dolgi in ozki dvorani, polni dima, pilo je okoli sto študentov vseh barv, sedeč za mizami, na katerih je bilo vse polno steklenic s pivom. Ako ne bi videli čepice, bi lahko mislili, da se nahajamo v kleti kakega cunjarja, ali starinarja. Po stenah in na vrveh, ki so bile po kleti razpete, so visele najrazličnejše stvari: umazani ovrtniki, manšete, papirnati lampijoni, napisi firrem, ulični napisi, rokavice, različni zaboji, pantofelni, stari dežniki, ženski glavniki; reklamne table Liebiga, Odol in sto drugih; metle, stari klobuki, cilindri, kletke, strašila, krompir, in tisoč drugih stvari.

»In to je bilo vse najdeno ali pa pokradeno,« se mi je reklo. Po tem uvodu, ki me je nekoliko pomiril, sem se čutil nekako zadovoljnega. Ti mladi Nemci so toraj kakor drugi ljudje.

Miza, pri kateri sem sedel, je bila prva pri vhodu. Gosti tabakovi dim mi ni dopustil, da bi bil videl na drugi konec. Rad bi bil šel ob vrstah pivcev in si pogledal njihove glave, sklonjene nad pijačo, a opazil sem, da to ni mogoče. Vsako društvo je imelo svojo mizo in je ignoriralo sosedno mizo; bila je taka navada. K drugi mizi kakor k svoji ni prišel nihče. V treh urah, dokler sem sedel tam, ni prišel niti eden študent izmed teh sto, da bi pregovoril s to skupino, pri kateri sem jaz sedel, in niti pozdravil ni, kadar je šel mimo. Slično se je godilo i pri drugih mizah. Neprimeren napuh teh odebelelih mladeničev in njihova nadutost jemjejo vsem zabavanj ono pristrčnost, katera je tako navadna pri mladih ljudeh. Zagotavljali so me, da bom pozneje videl, kako se družijo med seboj — združuje jih pijanost. Kadar popije vsak vsaj 15 litrov, pa pozabijo na barvo svojih čepic in sede v bratskem objemu pri jedni mizi. Dokler pa ni prišlo do tega, je bil vsak navezan na svojo mizo in je skušal najbolj glasno vpiti po pivu. Stregli so jim 14—15letni natakariji, blede in izmučeni, katere so imenovali »Ašante«. Med krikom in vikom je vedno slišati: »Ašanti«. Takoj priteče tak fantiček, vzame prazno steklenico, odide, napolni jo in tekom jedne minute jo postavi zopet nazaj. Vsak študent ima svoj lasten vrček. Večinoma sa pollitrski vrčki, na cinkovem krožniku, na katerem so znamenane vse measure, vse rane, ki jih je pri dvoboju dobil in one, katere je on zadal drugim; ako je bil sam ranjen, naredi črto, ako je bil pa nasprotnik tako ranjen, da se ni mogel dalje bojevati, naredi †.

Ti, pri katerih sem sedel, so bili še čvrsti mladeniči, zadovoljni in veseli in bili so pripravljani, me podučiti v vseh stvareh. Ko sem jih tako videl v cvetoči mladosti, sem si komaj mogel predstaviti, da postanejo i ti jedenkrat slični onim odebelelim Nemcem, ki tvorijo razmeroma precej veliko množino med nemškim narodom.

Njihova cvetoča mladost jih dela simpatične. Ne smemo pozabiti na lahkost, s katero ubogajo, kajti zelo je razvit pri teh mladih Nemcih čut podanosti. Predsednik društva, ki sedi na jednem koncu mize, zakliče: »Fuchs«. Mladi študent skoči hitro po koncu, vzame čepico v roko, ter se postavi pred

predsednika. Ta mu da povelje: »Pojdi in napiši ime N. na »Bierschiesstafel« (tabla, na kakero se zapišejo imena onih, katerim je bilo odvzeto pivo, ker so si dopustili »pivo onečaščenje«). Takoj hiti ta tam, izvrši povelje in naznani zopet predsedniku, čepico vedno še v roki držeč: »Zgodilo se je tako, predsedijum!« To nizkotno uboganje se jim zelo dopade. »Fuchs« nima pravice piti iz velikih vrčkov, ampak samo iz četrtliter-skih. Burša sme samo takrat tikati, kadar mu ta to dovoli. To se vrši zelo slavno. Imel sem priliko to videti. Starji dijak je opazil kako s slastjo je izpil »Fuchs« jeden vrček ter ga poklical k sebi. »Fuchs« je hitro vstal iz svojega mesta, in prišel k njemu s svojo malo steklenico. Nisem slišal, kake važne besede je izpregovoril burš ali trknili so s steklenicami in izpraznili so jih in tudi celo omizje, starji sede, mlajši stoje.

V svojem daljšem pripovedovanju se čudi Jules Huret, s kako hitrostjo so izpraznjevali burši svoje vrčke. Medtem ko so navajeni Francozi sedeti po kavarnah pri majhnih steklenicah po celo uro, izlivajo sinovi Germanije v svoja grla jedno steklenico za drugo. »Ti so ja samo zaradi tega sem prišli, da bodo pili. Pivo je zginjalo kakor začarano v teh izpranih grlih.« Njihov pijančevanje je tudi organizirano in imajo tudi pravila: Ako kdo vpraša: »Kako Vam dopade pivo?« in oni odgovori: »Dobro«, je takoj kaznovan, kajti moral bi odgovoriti: »Nebeško«. O kazni se glasuje. Kazen obstoji v tem, da mora obsojenec izpiti gotovo število vrčkov, če ne, se napiše njegovo ime na »Bierschiesstafel«. Da imajo daljši vzrok k pitju, si vedno napijejo. Vedno se sliši: »Prosit!« Ako kdo zavpije: »Prosit, veliko ex«, mora drugi izprazniti velki vrček. Jedno in isto pivo ne more služiti dveh zdravicam, z jednim vrčkom se ne more napiti desetim osebam.

Vrček se mora izpiti najmanj v petih pivskih minutah, ki odgovarjajo v resnici trem minutam. Sto podobnih pravil je sestavljeno in izdano pod naslovom »Lipski Komment«. Na vsaki mizi leži jeden iztisk.

O čem govorijo ti študenti, razven da kričijo in se izzivajo? Mogoče o politiki? To je prepovedano. Ali govore mogoče o svojih nazorih, kakor je to pri mladini navada? Nikdar, ne govori se nič, kakor samo »Prósit«, citirajo »Lipski Komment«, smejejo se kakemu slabemu dovtipu ali pa delajo opombe o svojih sosedi.

Omenil sem nekatera imena: Goethe, Nietzsche, Spencer. Ali zastoj je vse. Govorim o mensurah: »Kakšen smisel ima to, da si med seboj razbijate glave?« Jeden mi je ob pritrjevanju drugih odgovoril: »Ako vidi kdo študenta z rano, reče: »To je drzen mladenci: in on ga spoštuje. Zato so dijaki tako spoštovani. Ako gremo po ulici, vinikajo se nam ljudje in žene nas občudujejo.« Takšno je bilo naivno priznanje götinskega študenta. Ako je v kleti toplo, slečejo jeden za drugim suknje, da lažje pijejo. Vprašal sem: »Koliko litrov piva izpijete jeden večer?« — »O ne dosti. Najmanj 6 litrov vsak. Nekateri pijejo 12 litrov.« »Kaj? 12 litrov jeden večer?«

Celo omizje se smeje mojemu vprašanju. In navedli so mi celo vrsto primerov. Številke, katere se ne upam niti napisati, ker se bojim, da jih sem preslišal. — »V resnici! 12 litrov«. Burši so mu tudi pokazali, kako se mora piti. Star študent, 30—35 let, z velikim trebuhom, z zabuhlim obličjem, oteklimi očmi, je to pokazal. Prijel je vrček, vzdignil ga do gotove visočine, odprl usta in — lil pivo tako dolgo, da je bila steklenica prazna. Pil je brez požiranja in niti vedel ni, kak okus ima pivo. V nekoliko sekundah je zginilo pol litra pive. Občudoval sem ta talent, katerega sem imenoval nedosegljivega. Ali takoj so protestirali. Jeden mladih »Fuchsov« je trdil, da to tudi naredi. To je bilo že izzivanje. Takoj so prinesli pivo in boj se je začel. Predsednik je dal znamenje in začeli so zlivati v izprana grla. Stari študent je venčar zmagal. Mirno in tiho je ostal po svoji zmagi in komaj je zmigal z ramami in pogledal drugam.

Ob 11 uri so začeli nekateri že odhajati. »Že?« sem vprašal. »Imajo jutri dvoboj« so mi odgovorili. Njihovi prijatelji kličejo za njimi: Waffenschwein!, kar pomeni: Mnogo sreče pri dvoboju.

Med mladimi in starimi študenti je sedelo tudi nekoliko »starešin«, nekdanjih študentov, ki so stanovali v mestu in so vedno še prihajali med študente. Posodili so jim čepice. Pivo in čast, katero uživajo, družijo jih s mladino. Mnogi izmed njih so imeli 20 mensur in 1000 pivnih ekscesov. Med starimi študenti je videti mnogo starih alkoholikov, ki navadno končajo v blaznici. Pijejo hladno, brez radosti, s temnim, praznim očesom, vrček na enkrat in jim je še neprijetno, da morajo prestati.

Ako se vpraša: »Kdo pije največ?«

»Saksoni. Ti pijejo kakor besni.«

»V celoti je to metodična, nasilna orgija, vzdržana s študentovsko disciplino v gotovih mejah. Toda ni mogoče nekoliko ur piti brez kazni. Želodec nikakor ne more prinesti 6—8 litrov piva, izpitega v tako kratkem času. Vedno stopajo poleg mene burši s čepicami, zlasti Saksoni. Vsi so blede bolni. Ali naj popišem kar sem videl?«

Obrnem se in skozi okno, pri katerem sem sedel, vidim cinkovo korito z dvema držajema na straneh. Jeden burš z modro čepico se ravnokar nagiblje čez korito in dve roke se drže za držaja. Vidim, kako se ramena vedno bolj tresejo—. Z večjo pozornostjo sem tedaj opazoval burše, ki so hodili okolo mene. Z modrimi čepicami so Saksi, z zelenimi Westfalci, tu Hanover, Brunšvik, Vsenemci, republika Hansa, velkovojevodine in nemška kraljestva se srečavajo pri — koritu. Kako tesna zveza vas združuje, gospoda! A tu se ravno vračajo Saksonci. Niso več trdni v nogah, obličje je zarudelo, oči polne solz. Kakor hitro so se zopet vseli za mizo, začeli so zopet piti. Tekom večera so šli pa še večkrat na sprehod do — korita.« **N O V Á K U L T U R A.**

Opomba uredništva. Priobčujemo to sliko one kulture, ki se nam jo s tako silo ponuja kot edino zveličavno. Prihajajo k nam gospodje, ki naš jezik slabo lomijo in zaničujejo kot Bauernvolk narod, čegar kruh jedo. Z visokega doli se gleda na nas. Kdo nas

zaničuje, kaže nam ta slika. Mislimo, da se nam take kulture ni treba bati. Še manj pa jo občudovati.

Doma in na tujem.

Mednarodni jezik števil, katerega smo začeli Slovenci govoriti z našimi »Nemci«, so začeli ti gospodje čutiti. Ljubljanska Kranjska hranilnica potrebuje denar. Zato je začele odpovedovati svojim dolžnikom posojila. Baje je odpovedanih za 10 milijonov kron posojil na hiše po mestih: Dunaj, Trst, Gradec itd. — Tudi v Nemški celjski hranilnici so lani vloge padle za 1 milijon kron. Mesca prosinca t. l. se je pa zopet okrog 140.000 K več dvignilo, kot vložilo.

Protí Belarjevemu imenovanju, o katerem smo v 4. štv. obširno poročali, sta se v seji dež. šol. odbora v imenu dež. odbora izrekla dr. Lampe in dr. Šusteršič. Stara taktika teh vladnih kimovcev: najpred se vladi na Dunaju vse davke in vojake odglasuje, potem se pa »protestira«, da bi volilci ne postali preveč nevoljni.

Za predsednika Kranjske trg.-obrtne zbornice je bil izvoljen naprednjak Lenarčič, za podpredsednika Ivan Mejač.

Viadukt pri Borovnici na progi južne železnice strazita dve stotinj 27. pehotnega polka. Pravijo da zato, ker so se v Ljubljani in okolici pojavili srbski vohuni, ki imajo namen razstreliti v zrak imenovani via dukt. O kakšnih srbskih vohunih v Ljubljani in sploh na Kranjskem nihče ničesar ne ve. Strah ima pač velike oči!

Državno podporo je dovolilo ministrstvo kranjskemu dež. odboru za otvoritev specialnega tečaja za združništvo v zvezi s slovensko trgovsko šolo v Ljubljani v znesku 2000 kron in delno pokritje za vzdrževanje omenjenega tečaja za leto 1909 1500 kron. Znesek 2000 kron se je dež. odboru že nakazal.

Seznamek vodnih sil na Kranjskem, sposobnih za vodovode in tehnične svrhe namerava napraviti deželni odbor.

Slovanski poslanci v dunaj. drž. zbornici razen Poljakov so se združili v enoten klub, ki je dosedaj največji v zbornici. Šteje 125 poslancev.

Vojna nevarnost. Avstrija se je z Turčijo pobotala radi Bosne in Hercegovine, s tem da ji plača 54 milijonov kron. Za to je ta zadeva urejena. Nikakor pa ni urejeno še razmerje s Srbijo. Tam se je sestavilo ministerstvo »narodne obrambe«. V njem so zastopniki vseh strank, ki so se združile v največji nevarnosti. Avstrijsko nemško časopisje hujska kar more proti Srbiji. Proti vojni so vsi pametni ljudje v državi; saj že same priprave za vojsko veljajo Avstriji čez 580 milijonov kron. Vse denarne zaloge so izčrpane; okrog 250 milijonov se bo v gorenji namen moralo najeti posojila. Vlada sklicuje na 10. t. m. parlament, ker bi brez dovolitve drž. zbora težko dobila posojila. Kakí stroški bi šele bili v vojski? V primeru navedemo, da znaša proračun za vse avstr. poljedeljsko ministerstvo celih — 15 milijonov. V zunanji politiki, kjer se meče ven

na 1000 milijonov, se parlamentu samo dovoli, da sme prikimatei napravljenu dolgu, to se pravi, da dovoli, da se dolg pokrije z novimi davki. — Povsod samo revščina, brez jele za to ni čuda, da ugovarjajo zlasti delavci zoper tako »visoko« politiko. V nedeljo 28. p. m. je bil v Pragi ogromno obiskan tabor delavcev, kjer so se izrekli proti vojni, čeprav je policija prepovedala prirediteljem govoriti o tej zadevi. Ljudstvo je pa mnenja, če smejo na ta račun plačevati davke, da si prisvaja tudi pravico o teh stvareh odločevati. V ogrski zbornici je madžar. soc. demokr. posl. Mezöly vprašal ministrskega predsednika, je li pripravljen dati ministru vnanjih reči v imenu vlade na znanje, da na Ogrskem nikdo ne želi ne vojne ne kazenske ekspedicije ne proti Srbiji na proti kateri koli drugi državi.

Vpraša ga tudi ali je pripravljen braniti zakonito in ustavno pravico ogrskega naroda, da Ogrska in z njo združene dežele ne smejo brez vednosti in soglasja kralja in dežele nikdar začeti vojske?

Naj bi se bilo dalo onih 500 milijonov rajše v gospodarsko povzdigo države, kaj vse bi se dalo s tem napraviti! Avstrija pa Balkan osvoji s trgovskim potnikom, mesto s topovi, tako, da bo za nas Avstrijce in Balkance zdravo in koristno.

Velesrbska zarota na Češkem. Začele so se velike preiskave proti voditeljem nar. socialne stranke na Češkem. Vlada je s tem napravila stranki seve ogromno reklamo. — Tudi v Ljubljani se je hotelo začeti s hišnimi preiskavami pri Slovencih, kar se je preprečilo s tem, da je stvar prišla v slov. časnike predno je vlada mogla kaj začeti.

Ruska vojna moč ob avstrijski meji. Dočim ima Avstrija tam 3 kore z 120 polki, 100 eskadroni in 70 baterijami, imajo Rusi ob gališki meji 7 korov z 240 polki, 350 švadroni in 170 baterijami. Rusija se je izrazila zadnji čas, da ne bo pustila, da bi Avstrija Srbijo napadla.

Črnagora je že pripravljena na vojno. Na Herceg. meji so že zbrani močni oddelki vojakov. Vsi gorski prelazi na meji so zavarovani s topovi. V Hercegovini je že več 1000 srbskih vstašev, ki čakajo, samo znamenja, da začno delo.

Vojni načrt srbskega vojnega ministra. Minister Živkovič je proglasil, če mu dovoli srbska zbornica 33 mill. dinarjev (kron) kredita, da bo lahko postavil do srede aprila 250.000 vojakov gotovih na vojsko.

Ruski car je dosedanega bolgarskega kneza sprejel kot kralja. Rusija je s tem hotela pokazati, da bo v slučaju nevarnosti podpirala balkanske Slovane.

Iz Bele Krajine.

Belokranjec zaplenjen. 4. štv. našega lista je bila zaplenjena radi Tolstojevnega članka 0 a n e k s i j i odstavek »Pripetil — kakoršnokoli rešitev«. Ker je drž. pravdnštvo izvršilo šele 24 ur po cenzuri zaplembo, je bil ves list odposlan že prejšnji dan s pošto. Odnegli so nam le preostale številke. Zato z 4. številke ne bomo mogli postreči novim naročnikom. Tolsto-

jev članek je izšel v celoti, nezaplenjen pred 2 mesci (19. XII. 1908) v ljubljanskem dnevniku »Slovenski Narod«. Proti zaplembi smo se pritožili in zaplenjeni del damo interpelirati v drž. zbornici.

Lanskim naročnikom, ki niso še poravnali naročnine smo poslali poštni nalog na K 205. Če je med tem kateri poslal naročnino za 1908 naj nam pošlje receptis, in znesek poš. naloga mu pripisemo za 1909. Upr.

Osebnosti. Prestavljeni so: okrajni sodnik in sodni predstojnik Franc Regali iz Metlike v Radovljico, sodnik E. Stökl iz Črnomlju v Kočevje. Imenovani so: sodnik dr. V. Foerster v Ljubljani za okrajnega sodnika in predstojnika v Metliki, avskultant Peter Keržič v Novem mestu za sodnika v Črnomlju. Vladni kancelist L. Seljak je prestavljen iz Črnomlja v Kamnik.

Kaj teži belokranjskega kmeta. Tako vprašanje smo brali v nekem članku Belokranjca. Nič ne teži kmeta, takega, ki nič ne bere, nikjer ni bil in nič ni videl in skusil! Kdor je pa kaj videl in skusil, ta vidi veliko breme, naloženo na kmetu in na sebi. Ali naj morda ne teži lahko v takovi okolščini, kakor je Bela Krajina: nekteri belokranjski kmetje nimajo več, kakor 1/4 domačije in to jako slabo zemljo. In morajo hraniti od najmanjšega mravljinca do velikega konja, in delež od tega dobivajo razni drugi, in ne kmet sam: zajec požre mlada drevesca po zimi in fažon in druge reči poleti; lisica požre kokoši in jajca, jazbeci in vrane koruzo, vrabci ječmen in pšenico; tat izkaplje krompir ter zelje v vrečo meče. Gosposka ga opraviči, ako kmet nima dobrih prič, kateri so posestniki. Pastirji slobodno pasejo in škodo delajo, poreden sosed slobodno vozi po njivah in košenicah. Davek se od nas pobira; poslanci so veliki diplomatje, sodijo narodne meje in državne meje, drugi zopet predlaže kakšno malenkost, drugi zopet predlaže univerzo — za kmeta se nobeden ne zmeni.

Belokranjski poslanec predlaže ovreči vozno cokljo. To je pa res znamenita stvar za kmeta v Beli Krajini. To je tako, če bi predlagal, da ne sme pastir pipa na pašo nositi, ker je nevaren. Ali nima poslanec nobene boljše ali je morebiti predlog zaradi večjih stroškov in bi jih rad zmanjšal. Dobro: naj jih zmanjšuje tam, kjer bo kaj zaleglo. Naj se poda po okrajnih cestah in videl bi ljudi, kako se zabavajo s tem, da drevesa spomladi sade, jeseni jih mažejo, a nektera ne bodo imela nikdar niti listja na sebi, da bi se popotnik v senci odpočil, da bi pod listje stopil. Naj se napravi najpred bolj potrebne reči: tukaj so ene vasi, ktere nimajo nobenega pota nikamor. In včasih je treba duhovna, in včasih je treba zdravniška, tudi mrharja, zraven kolikrat je v Črnomlju trg. Vsakokrat gre kmet z vozom, tudi po pet, pa se morajo vzpenjati po 3 kilometre brez vsakega dobrega pota.

Na take stvari, naj bi se gospodje domislili. Bral sem tudi nekje en članek, ki govori o izrazu nekega poslanca, da kateri misli na katero drugo domovino, kakor Avstrijo, da ta je pripraven za norišnico. Jaz pa pravim, da ako misli ta poslanec, da ima vsaki av-

strijski državljani dobro domovino v Avstriji, ako on to misli in trdi, potem je bil on pripraven za norišnico poprej, ko je prišel v zbornico. Ker, zakaj je nas Belokranjec več tisoč v Ameriki, da kmet še posla več ne dobi, če je to taka dobra domovina?

Belokranjski kmet.

Tako je! Med nami se pogostoja povdarja dan 20. septembra, ravno tako se kliče geslo »Svoji k Svojim«. Ravno dolenski trgovci posebno Belokranjski smo bili na vezani pri naročevanju vsakovrstnega blaga na nemške tvrdke, ker le one nam pošiljajo in vsiljujejo svoje judovske potnike. Zelo važnega pomena bi bilo ako bi se po vseh slovanskih časopisih po časnikarjih opozorilo Slovanske posebno Češke tovarne in veletrgovine, da bi se one inserirale po vseh slovanskih časnikih, kakor tudi v Belokranjcu, in nam pošiljale prepotrebni zastopnikov. Ker le potem je mogoče da iz trebimo nemško judovsko blago iz Slovanskih trgovin.

To mnenje Vam pošilja Belokranjski kmet, trgovec. Belokranjsko je že skoraj vse v zadnjem času prerajeno, kmetsko ljudstvo postaja vedno bolj zavedno in samostojno. Naj se to zavest po Vašem listu krepil! Ker pregovor pravi kdor seje ta žanje.

Iz Semiča se nam piše: Tukajšnji trgovci gledajo s strahom in grozo v bodočnost, posebno se pa tisti, kateri imajo coklje v zaloz, in se bojijo konkurza. Zakaj? Ino zato, ker se je gosp. Matjašič trudil v deželnem zboru za odpravo coklje, in ti si sedaj mislijo, kaj bo če se to uresniči, coklje nam bodo po skladiščih ležale in rujavele, prodati jih ne bomo mogli, toraj kaže tukaj velika izguba, da mogoče celo, — strah in groza — konkurz. Nasprotno pa vlada pri voznikih velikansko veselje, ti si mislijo, ho, koliko ložje in tudi hitreje bodo sedaj po klanecu dol vozili kakor navzgor, in bodo pri tem lahko klicali: Živel Matjašič! — No to je lepo, da se gospod Matjašič briga za naše vozničke, kateri itak že po klanecu gor težko vozijo, naj vsaj navzdol nekoliko ložje gre. — A nasprotno pa ni lepo, da se s tem našim trgovcem škoduje, zato bi bilo gosp. Matjašiču svetovati, da bi za naše trgovce, — a samo za tiste, kateri imajo coklje v zalozu od dežele kako podporo izposloval in bi se jih na ta način propada rešilo. To bi bila zasluga! I kdaj skliče naš poslanec kakšen shod? Slišali smo da je taka navada. Črnomalci sicer vele, da njih poslanec imenuje to razvado: Mi kmetje bi pa vendar od g. Matjašiča radi vedeli: Kako je z onimi desetimi milijoni posojil? In kdo bo tiste deželne doklade plačeval za ta dolg? G. Matjašič, nas deset milijonov kron dolga skrbi skoraj bolj, kot Vaše coklje.

Iz Metlike. »Narodna čitalnica« je sklenila, da otvori v sporazumu s člani javno ljudsko knjižnico. Gotovo bode vsak z veseljem to pozdravil kajti knjižnica bode za mesto velikanskega pomena, ker marsikateri, ki nima sedaj nobene zabave, bo našel to pri knjigah. Da se pa ta knjižnica kolikor mogoče hitro otvori, darujte knjige, omogočite otvorenje i z malimi denarnimi prispevki, kajti knjižnica stane mnogo. Vsaka knjiga, vsak vinar je dobro došel.

»Godbeni klub« v Metliki je priredil 2. febr. plesni venček, ki je nad vse pričakovano dobro izpadel. Ob zvokih lepe godbe, kakor je še v Metliki nismo imeli, plesalo je mlado i staro do ranega jutra. Zlasti požrtvovalne so se izkazale naše dame, ki so neumorno stregle cel čas zabave. Živele! »Godbenem klubu« pa kličejo: naprej!

Iz Dragatuša. — Škrlatica je v naši občini menda ponehala, več kakor mesec dni ni prijavljen nobeden nov slučaj. Bolezen se ni pa več širila, zboleli so otroci v par hišah vsake vasi, okuženih je bilo osem vasi naše in bližnjih občin. Zbolelo je vsega skupaj kakih 24 otrok, med temi jih je umrlo 6, toraj $\frac{1}{4}$, kar kaže, kako nevarna je škrlatica. Umrli so zlasti otroci, ki so prvi zboleli in ko ljudje še niso znali, kaj je bolnikom in so napačno z njimi ravnali. —

Iz Črnomlja: Telovadno društvo Sokol v Črnomlju izvolilo si je za letos sledeči odbor: Starosta: br. Dr. Jos. Malerič, podstarosta br. Anton Zurc, načelnik br. Ig. Klinc, načelnica sestra M. Stepčeva, odborniki: bratje Avg. Kunc, Melh. Dolenc, nam. br. Iv. Vusič, Al. Fabjan, Ant. Eppich; reviz.: br. Al. Stepec, Fr. Kramarič. —

Nabavili smo si za sedaj lepo in dobro bradjo in se na njej pridno telovadi. Ženski oddelek se vadi marljivo v prostih in redovnih vajah in z ročki; neumorno dela tudi naš naraščaj. —

Nedostaje nam primerne telovadnice, v katero bi bilo mogoče postaviti vse orodje, zlasti še drog.

Ker nimamo sedaj nobenega večjega slov. prostora, kjer bi mogli prirediti kako večjo zabavo, napravili smo ta predpust sledeče zabavne večere: priredile so najprvo sestre »Sokolice« večer pri sestrah Spreizerjevih, kjer je bila do poznega jutra živahna zabava s petjem in šalami. Radi pre malega prostora ni bilo mogoče povabiti niti vseh Sokolic, nameč podpornih, kaj šele tudi br. Sokole. Drugi zab. večer prirejen bil v prostorih brata Jos. Skubica. Tega večera vdeležili so se Sokoli in Sokolice, izvršujoči in kolic, nameč podpornih, kaj šele tudi br. J. Skubica. — Tudi tu se je pelo, zabavalo in plesalo. Brat načelnik navduševal je vse Sokole in Sokolice k vstrajnosti in jim pojašnjeval namen Sokolstva namreč krepiti telo in s tem tudi duha, navduševati pa tudi svoje člane k ljubezni do preganjanega in tlačene našega naroda. —

Iz Črnomlja. Poročati Vam imam vest, da nas zapuška vsestransko priljubljeni g. glavar Župnek, premeščen je v Radovljico in var njegovo mesto pride g. Silvo Domiceli. Odhajajoči g. glavar nam ostane nepozaben, saj je pa tudi za časa svojega kratkega bivanja v Črnomlju neumorno delal za blagor naše zanemarjene in od vseh pozabljene Bele Krajine. Zlasti v zadevi tako zv. belokranjske železnice postavil se je na edino pravo stališče, da naj belokranjska železnica (seveda bi se morala prej imenovati dalmatinska, ker ima vezati Avstrijo preko Hrvaške z Dalmacijo) teče res po Beli Krajini, da naj gre glavna proga čez Črnomelj na Metliko in hrvaško mejo, ker s tem pridobimo vse občine Črnomeljskega sodnega okraja (21) in občini Gradac in Podzemelj,

med tem, ko Metlika le malo izgubi, ker dobi itak glavno progo, samo, da je zvezana po nekoliko daljši progi z našim narodnim središčem, zgube nekoliko le del občine Semič, občine Gradnik in Lokvice. — Pri ljubljenu g. glavarju prirede zunanje občine in Črnomelj 16. t. m. banketi da mu skazemo svoje spoštovanje in se ojd njega poslovimo. Upamo in prosimo p. g. glavarja, da nas ne pozabi tudi zanaprej, zdaj ko je spoznal nas in našo bedo. — Prihajajočega g. glavarja pa sprejemamo s prošnjo, da nadaljuje delo svojega prednika v korist in blagor našega ljudstva. V povračilo imamo ne moremo dati mnogo, ohranimo jih pa gotovo v hvaležnem spominu.

Iz Roden pri Črnomlju. — Prokleta švabska (= avstrijska) pravda (= pravica)! vskliknil je pred nekaj dnevi moj znanec Hrvat, ko sem mu v prijazni Vinici pripovedoval nekaj črtic iz belokranjske zgodovine. Znano je pa, da na Hrvatskem ne dobi vedno pravico oni, kateremu gre. Kaj je toraj brata z onstran Kolpe tako močno razjarilo, da je izrekel gori zapisane besede? Dragi slovenski trpinji, ki imate vse pravice, kakor drugi avstrijski narodi, ki ste popolnoma enakopravni posebno s svojimi sosedi Nemci — žalibog pa imate vse te pravice samo na papirju! Brata Hrvata razburila je sledeča zgodovinska črtica, katero sem mu pri čaši vina pripovedoval: V Črnomeljskem sodnem okraju živele je na rebrih kočevskih hribov nekaj kočevskih rodovin, ki so imeli male vinograde po Mavrlenu in Stražnem vrhu. Par kočevskih rodovin, katerim se je zdelo v kočevskih hribov premrzlo, priselilo se je na Mavrlen. Kmalu zasledil je te rodovine nemški šulferajn (šolska družba) in napravil jim je na Mavrlenu nemško šolo, da se ne bi ti prvotni Mavrlenci (ki so se pa še pred malo časom skrivali po kočevskih hribov pred medvedji) poslovenili. Ker je pa bila šola blizu in se naši ljudje radi uče tujih jezikov, hodili so v to šolo tudi slovenski otroci iz Dobliske gore, Mavrlena in Stražnega vrha. Da je nemogoče, da bi se kedro učil kak predmet na podlagi tujega jezika; to vsak sam uvidi. Ni pa bilo to največ, kar nam je povzročilo bol, hujše nam je škodovalo to, da ni učitelj učil samo otroke na podlagi neznanega jezika neznanih predmetov, ampak jim cepil tudi zaničevanje do slovenskega jezika, ki je bil večini otrok ob jednem materni jezik. Pri neki priložnosti imenoval je baje učitelj slovenski jezik naravnost svinjski jezik (kočevski jezik je gotovo podoben slavčevemu petju. Opomba stavčeva) in neki otrok te šole, ki doma ni nikedar slišal nemške ali kočevske besede, pripovedoval mi je, da v I. letu se še sme slovensko govoriti, v II. pa je že za vsako slovensko besedo zaprt torej kaznovan; ker je pa človek navadno kaznovan le takrat, ako se kaj pregreši ali napravi kaj nepoštenege, zgubi seveda otrok spoštovanje do svoje maternege jezika in to je prvi korak, da se otrok ponemči in ker je poturica gorji od turčina, so ti ponemčeni Slovenci tudi hujši sovražniki Slovencev kot Nemci sami (primeri n. pr. Čeh Porubsky). V času 30 let je nemška šola res napravila iz

Slovencev Mavrlena, Dobliske gore in Stražnega vrha nekake Nemce, ki bodo še hujši, ko pomrejo zdaj še živeči slovenski stariši teh potujčencev. — Ker ima Nemec vedno več pravice, kakor mu gre, prepustili smo te potujčene Slovence njih usodi in smo ljudi občine Talči vrh opozorili na to, da se naj pobrigajo za svojo šolo, ker ne morejo otroci več v Črnomelj hoditi, ker je šola prenapolnjena. V občini Talči vrh pa živi v vasi Ródne kakih 8–10 kočevskih rodovin, ki imajo par otrok. Ti otroci so obiskovali šolo v Črnomlju, dva ali tri pa nemško šolo na Mavrlenu. — Že več kakor eno leto sem hodili so nemški nadzornik Peerz, mavrlski učitelj Porubsky, planinski učitelj Tschinkel, koprivniški učitelj Perz in neki Koprivničan Lackner torej samo ljudje iz drugih občin in deloma drugega okraja, po Ródnah in iskali, kako bi se dalo Rodenčane spraviti v nemško šolo in jih ponemčiti, sklenili so, da se zida šola nemškega šulferajna na Naklem (ki se takorekoč šteje k Rodnam) in sicer skoraj sredi občine Talči vrh, akoravno ni tukaj blizu nobenega Nemca ali Kočevarja. Ker jim je ta namen spodletel in se je imela v kratkem odpreti javna slov. šola za zdaj v zasebni hiši, dobili so hitro na razpolago hišo neke Salter iz kočevskega mesta in napravili neke klopem podobne sedeže, postavili v sobo novo železno peč, izpeljali njene cevi pod navadni kočevski obok (velb), ki je pleten iz protja in le nekoliko ometan in sklenili začeti tukaj dvakrat na teden nemški poduk, treji dan v tednu pa naj bil menda dan za krščanski nauk. Sklenjeno, strojeno. Koncem januarja prišli so gori navedeni agitatorji, Pejz itd. skupaj v hišo Salter in sklenili, da je vse v redu in da se lahko začne poduk, ako bi pa »bindiš« kaj nagajali, naj otroci hodijo na Mavrlen (kar bi bili lahko že prej storili); 4. febr. imel je v novi šoli zapisavati mavrlenski učitelj učence. Ker se mu je zdelo to delo kratkočasneje na mizi, na kateri stoji poln liter, ostal je ta dan v neki zidanici in ker je napravila njegova še nedavno poročena žena baš zlet k svojim starišem (kar je že večkrat, sedaj pa neki zadanjič storila) opustil je za ta dan to nerodno zapisovanje in se tolažil s rujnim Rodenčanom. Bodoči terek se je imela pa le začeti šola in začela se je, in nabrali so 16 otrok, dasi jih je bilo mogoče dobiti le kakih 10 (z ponavljavci). No število je moralo biti veliko in pomagali so si na ta način, da so vpisali otroke, ki so že izstopili iz ponavljavne šole v Črnomlju in take, ki še niso do sedaj radi mladosti v šolo hodili. Slovenec (vsaj bivši) Pečaver Mirko je menda poslal tudi svojega 4 $\frac{1}{2}$ l. (!) otroka, neka Deutschmannka je pa neki v šolo v košu prinesla svojega otroka — samo, da jih bo več. Pa to naj bi še vse bilo. — Poglejmo, pa malo zakon (postavo). Ta govori, da zasebna šola ne more imeti ekskurentne šole (tako ki kak učitelj iz druge šol par dni v tednu poučuje), zakon pravi, da se morajo šolski prostori komisijončno pregledati, predno se šola odpre. Pri taki komisiji morajo biti zastopani zdravnik, člani okraj. in krajnega šolskega sveta in dotične občine. Dovolj otvoritev zasebne šole d. šolski svet,

ki ima prej okr. šolski svet vprašati za njegovo mnenje. Ako je v bližini (menda 4 km) kaka javna šola, more biti tam zasebna šola samo, ako je prvi jednako urejena, (torej poleg javne vsakdanje šole zasebna vsakdanja). Tukaj pa ni bilo nikakega ogleda, izpeljana je cev peči tako, da lahko nastane vsaki čas ogenj, ima zasebna šola ekskurentno šolo, ni okr. niti dež. šolski svet dal nikakega dovoljenja za otvoritev šole (kakor se nekaj sliši, dalo ga je ministerstvo preko okr. in dež. šolskega sveta, kar pa je skorej preneumno pa vendar mogoče, ako ni šulferajn vse samovoljno brez vsakega dovoljenja storil). Koliko dejanj, toliko nezakonitosti in vendar se šola nadaljuje. — Prokleta šv. pr. —! — Slovencem, ki so poslali svoje otroke v nemško šolo, pravimo, da naj se jim vendar smilijo otroci in naj pošljejo raje otroke v slov. šolo, kjer se bodo lahko tudi naučili nekoliko nemščine, naučili se pa bodo poleg tega mnogo drugega dobrega, ni se pa bati, da bi kedaj zaničevali svoj slovenski jezik in svoje slovenske stariše. Toliko podpore, kakor vam dajo Nemci, dobite tudi pri nas, ali pa še več. —

Prva češka

splošna delniška družba na zavarovanje na življenje v Pragi ima svoje glavno zastopstvo za vse slovenske dežele v Trstu. Ta družba zavaruje na življenje po najnižjih cenah in po najugodnejših pogojih.

Iz Novega Mesta.

Umrl je pr. m. v Novem Mestu g. Lujo pl. Šuklje, eksportni akademik, sin dež. in drž. poslanca ter dež. glavarja Šukljeta. Pokojnik je bil po svojem prepričanju soc.-demokrat. Lahka mu bodi zemlja!

Kam bredemo! Pod tem naslovom se nam piše: »Dne 13. p. m. vršila se je novomeškega sokola veselica, katera je bila sijajno dobro obiskana. Bogati vsopred je precej dobro končal. Med plesalkami zagledale so »inteligentne naprednjakinje« gosp. S. in G. služkinjo, izobrazeno kuharico, g. Opitza nadinspektorja žel. oddelka za trasiranje v Rudolfovem, Ivano Mele, ktera se je v znanih valčka čutila, kot Slovenka v Narod. domu pod pravim okriljem bratrov Sokolov varno. Dotične »naprednjakinje« so jo po posredovalcu rekoč, ako ona ne izgine izginile bi me in otroci iz zabave — pustile odstraniti. Brat sokol Žingel pošlje (na svojo roko, — brez sklepa odbora ali rediteljev) brata sokola Ninča naj jo odstrani, a isti uvidevši, da stori krivico (ker plačala je vstopnino za stojiče, ni bilo več sedežev) pošlje brata Darovca, kteri nji pove zahteve »vrljih naprednjakinj« in jo odpelje rano jutro iz Narod. doma — zavetišča Slovenk in Slovencev, na sveži zrak. S solzo v očeh zapustila je izobrazena Slovenka »demokratsko« veselico. Le tako naprej, — vzor vam je pustna veselica z 11 maskami in ne nad 50 obiskovalci«. — Besedo imajo »bratje« Sokoli.

Poučevanje v gozdarstvu na kmetijskih šoli na Grmu poverilo se je za tekoči tečaj g. gozdnemu komisarju Ivanu Urbas iz Novega Mesta, kar je poljedelsko ministrstvo potrdilo.

Za novo gim. poslopje je vlada baje določila 300.000 K drž. prispevka. Torej gibanje za to zadevo ni bilo zastoj. Samo pazi naj se, da se poslopje sezida tako, da ne bo čez 10 let premajhno.

Iz Amerike.

Waukegan Ill., 4. februarja 1909.

Slavno uredništvo Belokranjca
Praga Češko.

Prejel sem list z dne 1. prosinca, ravno danes in Vam takoj odgovorim.

Prosim Vas ne vstavite mi lista, kajti meni je list zelo priljubljen; zato ker je zelo poučljiv za Belokranjskega kmeta; rad ga čitam ker mi prinese lepega berila, in dosti novic iz mile mi Belokrajine, katera je moj rojstni kraj, in katera je bila tudi nekdanj moj dom.

Veseli me tudi (kakor čitam v listu), da naša mila Belokrajina lepo napreduje v svojih Sokolskih društvih in v kmetijski zadrugi, katera je zelo koristna za našega kmeta, želim da bi bil vsak kmet ud ali član kmetijske zadruge v Belokrajini, in da bi bil tudi vsak naročnik nam zelo priljubljenega lista Belokranjca; in ako se mi moje želje uresničijo, potem lahko z veseljem srecem upam da nas bodeš Belokranjec obiskoval in kratkošalil prihodnje leto vsaki teden enkrat. Rokjaki podpirajte svoj domači list.

Tukaj pri nas gre zelo po malem z delom, ne svetujem rojakom hoditi sem, dokler se zopet časi ne zboljšajo.

Pozdrav vsem čitateljem lista, Tebi pa vrli in mladi listič želim mnogo naročnikov in predplatnikov.

John Plut, 102 Prospect ave
Waukegan Ill. U. S. A.

Gospodarska revščina v Ameriki. Vodstvo neke gledališke družbe je neki četrtke oznanilo v časopisu, da rabi sto oseb, ktere bodo v igri »A Royal Divorce« predstavljale neko »drhal« (mob). Drugi dan je res prišlo pred omenjeno gledališče — ne sto, temveč pet tisoč oseb, samih brezposelnih delavcev, med kterimi je bilo tudi mnogo žensk. Kandidatje za »drhalsko« sceno so se postavili v dolgo vrsto, ki je zaprla cestni promet dva bloka naokoli. Ko so pa poznejši prišleci videli, da ne pridejo nikoli na vrsto za »mobs«, pričeli so riniti in pehati one pred seboj, in tako je nastala divja gnječa, ki se je končno spremenila v pretep. Naval obupanih brezposlecev je bil tako silen, da je bilo vsako prizadevanje, napraviti red, zastoj in vodstvo gledališke družbe je poklicalo policijo, da je napravila mir. Tako se je odigrala »drhalska« scena, ne na odru, temveč pred gledališčem na ulici.

V prostovoljno sužnost se prodajajo delavci v New Yorku v Ameriki radi pomanjkanja dela in preobilice delavcev. Na tisoče jih je brez vseh najbolj potrebnih življenskih

sredstev in brez dela. — Med njimi je seveda žal tudi mnogo slovenskih rojakov. Ljudje se po posredovanju nekega Logulina, dobesedno prodajajo. Ta ima napravljen katalog, v katerem so delavci po obrtih razdeljeni — in napravi na določenem kraju redno javne dražbe, kjer svoje člane — kateri so med dražbo maskirani — prodaja za nedoločen čas delodajalcem — Dotičnik, ki je prodan, mora pri svojem kupovalcu domnejen čas služiti brez plače, samo za borno hrano in posteljo eventualno za nekaj obleke. — Lakota in sila tareta ljudi in jih priženeta do tako sramotilnega koraka. — Tam šele se marsikomu ohladi prevročna kri, in žalosten se spominja na lepe dneve v domovini. Slovenec, delaj pridno doma in imel boš boljše Ameriko v domovini ter ne boš izpostavljen slučaju kakor oni, kateri se morajo, da si ohranijo življenje, ali da ne postanejo tatovi ali samomorilci sramotno prodajati.

Gospodarska revščina v Avstriji.

Podpredsednik »Zveze avstrijskih obrtnikov« je nedavno dokazal s številkami gospodarsko zaostalost Avstrije. Ni povedal nič novega, kajti splošno je znano, da Avstrija lepo počasi stopa za drugimi državami, vendar dovedejo le statistične številke marsikaterega do tega, da začne premišljevati o resnem položaju, v katerem se nahaja naš kmet. Avstrijski kmet, ki zasleduje te številke, ne more nikakor reči s Huttenem: »Veselite se živeti«, kajti v resnici ni nič kaj preveč razveseljivo biti član države, katera je v koncertu modernih držav poslednji svetnik v koledarju.

Od številke Auspitzerovih hočemo navestiti samo najbolj značilne in te dopolniti sami, tako da dobimo popolno sliko o zaostalosti Avstrije. Avstrija ima 27 milj. prebivalcev, a izmed njih je 9,300,000 analfabetov — cela tretjina ljudi nezna niti brati, niti pisati. Treba bi bilo šolstvo pomnožiti za 50%, da bi bila Avstrija na isti stopnji, kakor Nemčija. Pri Čehih je najmanj analfabetov, manj kakor pri Nemcih, medtem ko jih je pri nas Slovenceh zelo mnogo, za kar se imamo zahvaliti nam prijazni vladi, ki nam odreka pravico do šol.

Najbolj se vidi zaostalost Avstrije pri konsumu. Poraba oglja znaša v Avstriji na leto okoli 1300 kg, medtem ko na Nemškem 3300, surovega železa 458 kg, na Nemškem 164 kg na osebo. To je velikanska razlika, in te številke že jasno kažejo, kako daleč je Avstrija za Nemčijo. Jednako razmerje se pokaže pri porabi jestvin itd. Letna poraba mesa znaša v Avstriji samo 10 kg, medtem ko v Angliji 44 kg, v Franciji 33, v Švici 18, v Rusiji 17 kg itd. Poraba žita znaša v Avstriji na leto 173 kg, v Franciji pa 254, v Švici 215, na Nemškem 197 kg. Sladkorja porabi v Avstriji jedna oseba na leto 1085 kg, v Nemčiji pa 1973, v Franciji 1644, na Danskem 3237, v Švici 2425, in na Angleškem 4203 kg. V Avstriji se na leto pridelja tudi veliko manj žita itd., kakor v drugih

državah. Na 1 ha pridelala se v Avstriji 12 q pšenice, 11·8 q rži, 14 q ječmena in 12·8 q ovsu. Nasproti temu pridelala se na Nemškem 20 q pšenice, 16 q rži, 20·6 ječmena in 21 q ovsu. Prof. Stoklasa trdi, da zgbujijo avstrijski kmetje vsled nerodovitnosti zemlje na leto najmanj 300 milj. kron. Dr. Auspitzer navaja nadalje še to karakteristično razliko: leta 1907 odposlalo se je v Avstriji 1450 milj. dopisov, na Nemškem pa 5200 milj. Parnih kotlov je v Avstriji 35.000, na Nemškem 130.000. Na vsakih 10.000 prebivalcev odpade v Avstriji 7·42 km železnic, medtem ko v Švici 13·3 in v Zedinjenih državah 43·6 km. Trgovina izven Avstrije je znašala v zadnjem letu 4 milijarde kron, na Nemškem pa 17 milijard mark.

Vse navedene številke jasno kažejo, da je Avstrija glede gospodarstva daleč za drugimi državami in to ne samo za Nemčijo, ampak tudi za drugimi veliko manjšimi državami. Niti jednega obrta ni, v katerem bi Avstrija presežala druge države. — Vendar se bi motil, ako bi kdo mislil, da Avstrija nepresega v ničemer druge države. Presega jih, toda — v plačevanju davkov. V nobeni državi niso tako visoki davki, kakor v Avstriji. Zemljiški davki znašajo v Avstriji na jedno osebo 2·07 K, v Nemčiji pa 0·86 K in v Angliji celo 0·45 K. Hišni davek znaša v Avstriji 3·85 K, v Nemčiji samo 0·40 K, na Angleškem 1·12 K, v Italiji 2·73 K.

Indirektni davek v Avstriji znaša za osebo: pri pivu 3·02 K, na Nemškem samo 0·85 K, na alkohol v Avstriji 3·48 K, na Nemškem 3·18 K, na sladkor v Avstriji 4·30 K, na Nemškem 2·68 K in na Angleškem 3·73 K. Po številih ravnatelja bavarskega statističnega urada H. Plenga odpade pri direktnem davku na jedno osebo v Avstriji 10·91 K, v Nemčiji samo 8·68, pri indirektnem v Avstriji 28·35 K in v Nemčiji 25·52 K.

Slika Avstrije je toraj ta: v gospodarskem oziru je za drugimi državami, a za

radi tega so davki tako visoki, kakor nikjer drugje. In ravno v tem se vidi celo uboštvu Avstrije — nemore se v gospodarskem oziru meriti z drugimi državami, a dovoljuje si luksus najvišjega obdačenja. Povsod drugod se dela na to, da se davki kolikor mogoče znižajo, zlasti ako živi ljudstvo v slabih razmerah — a pri nas v Avstriji se za to na Dunaju ne brigajo — ampak hočejo celo ljudstvo obremeniti še z višjimi davki, kakor kažejo novi sklepi, ki jih je vlada v zadnjem času prinesla na dan. Kam to pride?

Za kratek čas.

Odvetnik in zdravnik. Zdravnik: »Čim več odvetnikov, tem daljši proces.« — Odvetnik: »Čim več zdravnikov, tem krajši proces.«

Novi sluga. »Bil je tu nek gospod, — gospod baron — vruga, sedaj sem pozabil, kako se imenuje, in mi je naročil, naj privedete zvečer — vruga, sedaj sem pa pozabil, kam.«

Resnica in fantazija. Gospod: »Potreboval bi kako pesmico, moje žene god je jutri.« — Pesnik: »Popišite mi nekoliko gospo soprogo!« Gospod: »O, to pa ne, potem bi iz pesmi ne bilo nič.«

Obzirnost. Sodnik: »Nikar nam ne lažite, da niste imel slabega namena. Zakaj ste pa izzul čevlje?« — Obtoženec: »Prosim, slavna sodnija, nisem hotel motiti s svojimi koraki bolno gospo, ki je v prvem nadstropju.«

Ve, kaj se spodobi. Minister: »Kot sem slišal gospod svetnik, ste isti dan rojen, kot jaz.« Svetnik: »Da, ekselencija, toda razume se seve, da bom slavil svoj rojstni dan en dan pozneje.«

»Zakaj silkajo zmago kot žensko, sem dostokrat premišljeval,« rekel je en prijatelj. — »Oženi se, pa boš takoj vedel, zakaj,« mu odgovori drugi.

Za časa iznajdb. A.: »Baje hočeš iznajti novo razstrelno snov? Ali si že kaj daleč s to iznajdbo?« — B.: »Napredujem prav dobro. Ko mi je zletela delavnica prvokrat v zrak, me je vrglo 5 metrov daleč. Ko jo je pa razneslo pretečeni teden, sem zletel že 15 metrov daleč.«

Tudi! Tetica (stara devica): »Kaj se pa držiš tako kiselo, Tonček? Ali si mogoče dobil slabo spričalo?« — Tonček: »Draga tetica, ne jezi se na me. Jaz sem tudi obsešel.«

Manjše zlo. »Slišiš, dragi prijatelj, zakaj pa vedno nagovarjaš ženo, naj poje?« — »Ker potem vsaj govoriti ne more.«

Glavna stvar: Hlapec (gospodu, ki si pride v nedeljo izposoditi konja za ježo): »Po glavnem drevoredu se danes ne sme, je zaprt.« — Gospod: »Že dobro. Toda, ali ve to tudi konj?«

Vzdih slovanskega rudarja. »Moj bog, kako lahko se pridobiva premog v rudniku v primeri z pridobivanjem pravice in pravičnosti v Avstriji!«

„Kam pa greš?“ „Kam neki, v Semič k Zircu!..“
— »Po kaj?« — »Spomlad je tu! Tam dobiš vse, ako rabiš dobra, zanesljiva semena: (najboljšo deteljo, peso, korenje, travna, vrtna itd. semena) — Potem trtnih škropilnic, ki se nikoli ne potarejo, njih posamezne dele, najmočnejšo galico, ličje itd. itd. — Posebno močno hlačevino sukno itd. Vse to dobiš, sosed, zato pa kar hitro z mano, ker izvrtno nama potreže
IVAN ZURC, SEMIČ.

Prva slovenska trgovina

PEVC & KOŽELJ

manufakturno, galanterijsko
in specerijsko blago,
na debelo in drobno.
Zaloga moke v. Majdiča ter zaloga železnine.

V KOČEVJU

v hiši slovenske »Kočevske posojilnice«.